

УДК [930.22+94(476)«15/19»(082)]

ББК 79.3(Бел)+63.3(4Бел)41

А87

Серыя заснавана ў 1998 г.

Рэкамендавана да друку Вучоным саветам
Нацыянальнага гістарычнага архіва Беларусі

Рэцэнзенты: доктар філалагічных навук А.І. Мальдзіс,
кандыдат гістарычных навук С.У. Жумар

Рэдакцыйная калегія:

У.І. Адамушка, Ю.М. Бохан (галоўны рэдактар), Г.Я. Галенчанка, А.К. Галубовіч,
У.М. Дзянісаў, М.М. Забаўскі, А.М. Люты, А.Я. Рыбакоў, І.В. Саверчанка, М.Ф. Шумейка,
З.В. Шыбека, З.Л. Яцкевіч (адказны рэдактар)

ISSN 2225-4412

© Дзяржаўная ўстанова
«Нацыянальны гістарычны
архіў Беларусі
2011

Рэзюмэ

Вішнеўскі Ілля Аляксеевіч, магістрант Інстытута тэалогіі імя св. Кірыла і Мяфодзія (БДУ).

«Архивы обновленческих учреждений Беларуси (1922-1935 гг.)».

На падставе дакументаў Нацыянальнага гістарычнага архіва Беларусі (НГАБ) і Дзяржаўнага архіва Аўтаномнай рэспублікі Крым упершыню даследуюцца асаблівасці гісторыі і арганізацыі архіўнай справы ва ўстановах абнаўленчай царквы Беларусі (гісторыя архіваў, віды дакументацыі, дакументазварот, прынцыпы фарміравання архіўных спраў). Дзецца ацэнка ступені захаванасці беларускіх абнаўленчых архіваў.

Яго ж інфармацыя аб: «Русская Православная Церковь в годы Великой Отечественной войны. 1941-1945 гг. Сборник документов / Сост.: О.Ю. Васильева, И.И. Кудрявцев, Л.А. Лыкова. М.: Изд-во Крутицкого патриаршего подворья, 2009. – 765 с.».

Рэцэнзуецца зборнік дакументаў, якія асвятляюць гісторыю Рускай праваслаўнай царквы ў перыяд Вялікай Айчыннай вайны. Адзначаюцца станоўчыя бакі выдання і яго недахопы. Значная ўвага надаецца дакументам з беларускіх архіваў. Вызначаецца іх навуковы патэнцыял пры даследаванні пытанняў стану і дзейнасці праваслаўнай царквы на Беларусі ў 1941–1945 гг.

Галубовіч Алла Купрыянаўна, дырэктар Нацыянальнага гістарычнага архіва Беларусі (НГАБ).

«История рода Стецкевичей-Чебогановых – познание истории народа».

Разглядаюцца вынікі генеалагічнага даследавання генеалога-аматара Анатоля Васільевіча Стацкевіча-Чабаганава, прысвечанага ўласнаму радаводу. Адзначаецца значэнне праведзенай працы для генеалагічнай і гістарычнай навукі.

Гарматны Віталь Пятровіч, магістр гістарычных навук, аспірант кафедры гісторыі Беларусі новага і найноўшага часу гістарычнага факультэта БДУ.

«Матэрыялы фонду Палескай акруговай зямельнай управы па правядзенні камасацыі на тэрыторыі Палескага ваяводства ў 1921-1933 гг. (па дакументах ДАБВ)».

Аб'ектам даследавання ў артыкуле абраны фонд Палескай акруговай зямельнай управы з Дзяржаўнага архіва Брэсцкай вобласці (ДАБВ). Аўтар вызначае асаблівасці стварэння і функцыянавання дадзенай установы, якая ажыццяўляла нагляд за правядзеннем польскімі ўладамі ў Палескім ваяводстве ў 1921–1933 гг. аграрнай рэформы, у т.л. камасацыі (хутарызацыі). Адзначаецца крыніцазнаўчая вартасць фонду і прыводзяцца звесткі з яго гісторыі.

Грыб Антон Валер'евіч, архівіст аддзела інфармацыйна-пошукавых сістэм НГАБ.

«Самакіраванне Дзісны пасля адмены магдэбургскага права ў 1776 г.».

Упершыню публікуюцца чатыры дакументы з фонда НГАБ «Дзісенскі магістрат», якія сведчаць пра асаблівасці самакіравання Дзісны ў другой палове XVIII стст. Дакументы, актыкаваныя ў 1776, 1786 (два), 1788 гг., вызначаюць асноўныя механізмы дзейнасці гарадскіх улад пасля адмены Магдэбургскага права ў горадзе.

Грывянёў Аляксандр Леанідавіч, вядучы навуковы супрацоўнік аддзела інфармацыйна-пошукавых сістэм НГАБ.

«Архіў Віцебскага Траецкага Маркава манастыра».

Прыводзяцца пералік і кароткая характарыстыка зместу тых дакументаў, якія знаходзіліся ў архіве Віцебскага Траецкага Маркава манастыра на момант 1875 г., а цяпер захоўваюцца ў фондах НГАБ і прадстаўляюць асаблівую цікавасць для рэканструкцыі гісторыі манастыра ў XVII–XVIII стст.

Яго ж: «Цэрквы Віцебскага Траецкага Маркава манастыра».

На падставе дакументаў НГАБ прыводзяцца важныя звесткі з гісторыі чатырох цэркваў Віцебскага Траецкага Маркава манастыра (ад моманту заснавання да пачатку XX ст.).

Жумар Сяргей Уладзіміравіч, кандыдат гістарычных навук, намеснік дырэктара Беларускага навукова-даследчага інстытута дакументазнаўства і архіўнай справы.

«Переплет архивных дел как объект описания, учета и исследования».

Упершыню ў беларускай гістарыяграфіі ўвага звяртаецца на аўтэнтычны пераплёт архіўных спраў з дакументамі XVI–XIX стст., які варты лічыцца самастойнай гісторыка-культурнай каштоўнасцю. Адзначаецца перспектыўнасць працы над апісаннем і ўлікам пераплётаў, якая можа спрыяць фарміраванню сістэмы новых гістарычных ведаў.

Латушкін Андрэй Мікалаевіч, кандыдат гістарычных навук, дацэнт кафедры крыніцазнаўства гістарычнага факультэта БДУ.

«Архівісты Нясвіжскага архіва Радзівілаў XVII – першай паловы XIX ст.» (частка IV, літары М – Р).

Змешчаны біяграмы 13 архівістаў Нясвіжскага архіва XVII – першай паловы XIX ст., сярод якіх найбольшая ўвага нададзена Мікалаю Маліноўскаму.

Лашкевіч Аляксандр Аляксандравіч, кандыдат гістарычных навук, вядучы навуковы супрацоўнік аддзела старажытных актаў НГАБ.

«Некаторыя старонкі дзейнасці вайсковай контрразведкі Віленскай ваеннай акругі напярэдадні і ў час Першай сусветнай вайны (па дакументах НГАБ)».

На падставе спраў архіўнага фонда НГАБ «Віцебскае губернскае жандарскае ўпраўленне» упершыню робіцца спроба вызначыць некаторыя накірункі дзейнасці ваеннай контрразведкі Віленскай ваеннай акругі. У дадатку публікуецца зводка агентурных звестак па контрразведцы за 1912 г.

Яго ж: *«Чыгуначная жандармерыя ў другой палове XIX – пачатку XX ст. (па дакументах НГАБ)».*

Выкарыстоўваючы матэрыялы чатырох архіўных фондаў НГАБ за 1868–1915 гг. аўтар паспрабаваў вылучыць асноўныя накірункі і задачы дзейнасці чыгуначнай жандармерыі на тэрыторыі Беларусі, яе сувязь з іншымі паліцэйскімі структурамі. Публікуюцца тры дакументы за 1886, 1899, 1902 гг., якія характарызуюць яе дзейнасць. Асабліваю цікавасць уяўляе складзенае ў 1899 г. апісанне знешнасці Ф.Э. Дзяржынскага.

Літвін Аляксей Міхайлавіч, доктар гістарычных навук, прафесар, загадчык аддзела ваеннай гісторыі Інстытута гісторыі НАН Беларусі.

«Чорны сакавік: Памяці першай настаўніцы – А.М. Гесь».

Успаміны аўтара аб педагагічнай дзейнасці гісторыка і архівіста Аляксандры Мікалаеўны Гесь (1940–2011) у Семігосціцкай сярэдняй школе (1958–1962 гг.).

Ляхоўскі Уладзімір Віктаравіч, кандыдат гістарычных навук, дацэнт факультэта міжнародных адносін БДУ.

«Памяці Аляксандры Гесь».

Асвятляюцца факты з навуковай дзейнасці гісторыка і архівіста А.М. Гесь, даследчыка ў галіне беларусістыкі, рэдактара і ўкладальніка шматлікіх навуковых зборнікаў, у т.л. «Архіварыуса».

Мажэйка Ганна Мікалаеўна, магістр гістарычных навук, вядучы навуковы супрацоўнік аддзела публікацыі дакументаў НГАБ.

«Архивное дело в Великобритании: история и современность».

Праводзіцца агляд гісторыі развіцця архіўнай сістэмы Вялікабрытаніі. Вызначаюцца асноўныя накірункі дзейнасці архіваў на сучасным этапе. Асвятляецца значэнне архіваў і прафесіі архівіста ў грамадскай думцы краіны.

Яе ж: *«Ян де Крайно Краинский, Карл II и английская помощь протестантам ВКЛ».*

У артыкуле даследуюцца два англамоўных выданні, якія пабачылі свет у Лондане ў 1661 г., – брашура Яна Краінскага, прысвечаная стану

пратэстанцкай царквы ў ВКЛ у сярэдзіне XVII ст., і каралеўскі патэнт, выдадзены яму Карлам II. На прыкладзе згаданых гістарычных крыніц разглядаюцца малавядомыя факты рэлігійных ўзаемасувязяў паміж Вялікім княствам Літоўскім і Англіяй.

Яе ж інфармацыя аб: *Nagielski, M. The Decline of the Traditional Polish Warfare in the Period of the Great Northern War. / M. Nagielski. – Warszawa: Akme. Studia Historica, 2010. – 55 с.*

Разглядаецца англамоўнае выданне доктара габілітаванага, прафесара гістарычнага інстытута Варшаўскага універсітэта М. Нагельскага аб стане войска Рэчы Паспалітай у перыяд Паўночнай вайны, даследаваным на падставе дакументаў фондаў Галоўнага архіва старажытных актаў (ГАСА, Варшава), Цэнтральнага дзяржаўнага гістарычнага архіва Украіны (Львоў), бібліятэкі князей Чартарыйскіх. Адзначаецца ўнёсак аўтара ў тэму даследавання і недахопы працы.

Несцяровіч Юрый Уладзіміравіч, кандыдат гістарычных навук, старшы навуковы супрацоўнік аддзела археаграфіі БелНДІДАС.

«Понятие технотронного документа, технотронного исторического источника, технотронного архивного документа».

Сфармуляваны вызначэнні тэрмінаў «тэхнатронны дакумент», «тэхнатронная гістарычная крыніца» і «тэхнатронны архіўны дакумент», тлумачацца адрозненні паміж імі, а таксама разглядаецца праблема іх прымянення.

Яго ж: *«Логико-семантический подход к определению количества семантической информации применительно к археографической публикации».*

У артыкуле зроблена спроба абгрунтаваць перавагу выкарыстання логіка-семантычнага падыходу ў выяўленні колькасці семантычнай інфармацыі ў археаграфічнай публікацыі. Разглядаюцца розныя падыходы да выяўлення колькасці інфармацыі, вызначаюцца асноўныя недахопы кожнага з іх у параўнанні з логіка-семантычным падыходам.

Нікіценка Вольга Міхайлаўна, архівіст аддзела публікацыі дакументаў НГАБ.

«Иосиф Денисов – архивариус Могилевского окружного суда».

На падставе фармулярнага спіса складзена біяграма канцылярскага службоўцы І.Дз. Дзянісава, які ў 1913, 1915–1918 гг. выконваў абавязкі архіварыуса Магілёўскага акружнага суда.

Палтаржыцкая Надзея Мікалаеўна, магістр гістарычных навук, аспірантка Інстытута гісторыі НАН Беларусі, вядучы навуковы супрацоўнік аддзела старажытных актаў НГАБ.

«Да пытання аб лёсе актавых кніг Менскага магістрата XVII ст.».

Апісваюцца тры актавыя кнігі з фонда Менскага магістрата НГАБ, даследуюцца пытанне захаванасці дакументаў, створаных у канцылярыі згаданай установы ў XVII ст.

Савіцкі Марыюш, доктар гісторыі Апольскага ўніверсітэта (г. Аполе, Польшча).

«Артылерыя і смаленскі цэйхгаўз (1654 г.)».

На падставе дакументаў, якія захоўваюцца ў бібліятэцы Акадэміі навук Літвы ў Вільні, упершыню аналізуецца склад арсенала, што знаходзіўся ў смаленскім замку ў пачатку вайны Рэчы Паспалітай з Маскоўскай дзяржавай (1654 г.).

Снапкоўскі Юрый Мікалаевіч, галоўны архівіст аддзела публікацыі дакументаў НГАБ.

«Могилевская губернская тюрьма периода немецкой оккупации Могилева (1918 г.) в документах НИАБ».

Публікуюцца восем дакументаў перыяду нямецкай акупацыі Магілёва (1918 г.), у якіх адлюстраваны стан Магілёўскай губернскай турмы, а таксама прасочваюцца механізмы ўзаемадзеяння нямецкага камандавання з гарадской управай у вобласці турэмнай палітыкі. Уводная частка артыкула змяшчае гістарычную даведку аб Магілёўскай турме, біяграфічныя звесткі аб яе апошнім начальніку перыяда імперыі М.Г. Палумба, характарыстыку пенітэнцыярнай сістэмы 1917–1918 гг. і умоў узнікнення васьмі публікуемых дакументаў.

Яго ж: «Прошение губернатору в стихах (1883 г.)».

Прыводзіцца тэкст прашэння наглядчыка Быхаўскай гарадской турмы Ф.І. Юношы-Гзоўскага ад 25 сакавіка 1883 г., пададзенага на імя магілёўскага губернатара А.С. Дэмбавецкага ў вершаванай форме, неардынарнай для афіцыйнага справаводства. Вызначаецца крыніцазнаўчая вартасць дакумента і абставіны яго з’яўлення.

Урублеўскі Вадзім Валер’евіч, аспірант кафедры крыніцазнаўства гістарычнага факультэта БДУ, вядучы навуковы супрацоўнік аддзела публікацыі дакументаў НГАБ.

«Инвентар маёнтка Святы Двор Наваградскага ваяводства за 1756 г.».

Разглядаецца адзін з інвентароў радзівілаўскага ўладання Святы Двор. Тры уставы жыхарам маёнтка, рэгламентаваўшыя асаблівасці гаспадарчай дзейнасці мястачкоўцаў, сялян і зямлян, прыведзены ў арыгінале на польскай мове з перакладам аўтара на беларускую мову.

Яго ж: *«Архівісты Мінскага дваранскага дэпутацкага схода (частка II, літары Г – З)».*

Прыведзена 15 біяграм чыноўнікаў канцылярыі Мінскага ДДС на літары Г – З, складзеных паводле фармулярных спісаў з фондаў НГАБ і дадатковых крыніц. Публікуюцца новыя звесткі з біяграфіі вядомага мінскага калекцыянера, археолага і краязнаўца, сакратара канцылярыі Мінскага ДДС Міхаіла Гаўсмана.

Яго ж інфармацыя аб: *Рабинович, Э. Фамилии, основы родословных евреев Минской губернии в XVIII – начале XX века. Книга 1. – Минск, 2010. – 281 с.*

Разглядаецца першая кніга выдання, прысвечаная генеалогіі і антрапаніміцы яўрэйскіх сем'яў гарадоў і мястэчак Мінскай губерні. Аналізуюцца метады даследавання, выкарыстаныя аўтарам, класіфікацыя яўрэйскіх прозвішчаў і першакрыніцы, на падставе якіх была падрыхтавана праца.

У суаўтарстве з Яцкевічам З.Л. (гл. ніжэй). «Матэрыялы да біяграфіі і бібліяграфіі прац А.М. Гесь».

Прыводзяцца матэрыялы да біяграфіі А.М. Гесь і бібліяграфіі яе прац. Прадстаўлены пералік яе навуковых і публіцыстычных артыкулаў і выданняў, падрыхтаваных у суаўтарстве і ў якасці рэдактара.

Цітоў Анатоль Кірылавіч, гісторык, сябар Саюза пісьменнікаў Беларусі.

«Магілёўскія цэхі ў XVI – XVIII стст.».

Артыкул прысвечаны гісторыі дзевятнаццаці вядомых на сённяшні дзень прафесійных цэхаў аб'яднанняў (брацтваў), якія існавалі ў Магілёве ў XVI–XVIII стст. На падставе «Гісторыка-юрыдычных матэрыялаў», а таксама калекцыі мікрафільмаў (НГАБ) раскрываецца працэс стварэння і зацвярджэння магілёўскіх цэхаў пастановамі магістрата і каралеўскімі прывілеямі.

Чарняўскі Фёдар Віктаравіч, гісторык.

«Да жыццяпісу Марціна Казіміра Валадковіча, пісара земскага менскага ў 1689 – 1701 гг.».

Даследуюцца факты біяграфіі, сямейна-роднасныя сувязі і маёмаснае становішча грамадска-палітычнага дзеяча, пісара земскага менскага Марціна Казіміра Валадковіча. На прыкладзе яго жыццядзейнасці асвятляюцца працэсы сацыяльна-эканамічнага і палітычнага жыцця Рэчы Паспалітай XVII ст.

Шаланда Аляксей Іванавіч, кандыдат гістарычных навук, загадчык сектара геральдыкі і нумізматыкі аддзела спецыяльных гістарычных дысцыплін і інфармацыйна-аналітычнай работы НАН РБ.

«Да пытання ўдзелу жамойтаў у бітве пад Грунвальдам 1410 г.: геральдычны аспект».

Аўтар з улікам геральдычных атрыбутаў спрабуе вызначыць размяшчэнне і ролю жамойцкіх палкоў у Грунвальдскай бітве.

Шупляк Галіна Уладзіміраўна, галоўны архівіст аддзела публікацыі дакументаў НГАБ.

«Из истории создания учреждений связи в Могилевской губернии (конец XVIII – начало XX вв.)».

На падставе разнастайных матэрыялаў і дакументаў (у т.л. НГАБ), прасочваецца працэс станаўлення і развіцця устаноў сувязі ў Магілёўскай губерніі (1772–1917 гг.).

Яцкевіч Зміцер Лявонцьевіч, загадчык аддзела публікацыі дакументаў НГАБ.

«Радавод Аляксандра Юношы-Гзоўскага герба «Юноша».

На падставе дакументаў фонда Мінскага ДДС (НГАБ), іншых крыніц і літаратуры даследуецца радавод пісьменніка, журналіста, выдаўца Аляксандра Юношы-Гзоўскага, урадженца маёнтка Борхаў Гомельскага павета Магілёўскай губерніі.

Рэзюме

Вишневский Илья Алексеевич, магистрант Института теологии имени св. Кирилла и Мифодия (БГУ).

«Архивы обновленческих учреждений Беларуси (1922-1935 гг.)».

На основании документов Национального исторического архива Беларуси (НИАБ) и Государственного архива Автономной республики Крым впервые исследуются особенности истории и организации архивного дела в учреждениях обновленческой церкви Беларуси (история архивов, виды документации, документооборот, принципы формирования архивных дел). Дается оценка степени сохранности белорусских обновленческих архивов.

Его же информация об: «Русская Православная Церковь в годы Великой Отечественной войны. 1941-1945 гг. Сборник документов / Сост.: О.Ю. Васильева, И.И. Кудрявцев, Л.А. Лыкова. М.: Изд-во Крутицкого патриаршего подворья, 2009. – 765 с.».

Рецензируется сборник документов, освещающих историю Русской православной церкви в период Великой Отечественной войны. Отмечаются положительные стороны издания и его недостатки. Значительное внимание уделяется документам из белорусских архивов. Определяется их научный потенциал при исследовании вопросов состояния и деятельности православной церкви в Беларуси в 1941-1945 гг.

Голубович Алла Куприяновна, директор Национального исторического архива Беларуси (НИАБ).

«История рода Стецкевичей-Чебогановых – познание истории народа».

Рассматриваются результаты генеалогического исследования генеалога-любителя Анатолия Васильевича Стецкевича-Чебоганова, посвященного собственной родословной. Отмечается значение проведенной работы для генеалогической и исторической науки.

Гарматный Виталий Петрович, магистр исторических наук, аспирант кафедры истории Беларуси нового и новейшего времени исторического факультета БГУ.

«Материалы фонда Полесской окружной земельной управы по проведению комасации на территории Полесского воеводства в 1921-1933 гг. (по документам ГАБО)».

Объектом исследования в статье избран фонд Полесской окружной земельной управы из Государственного архива Брестской области (ГАБО). Автор определяет особенности создания и функционирования данного учреждения, осуществлявшего надзор за проведением польскими властями в Полесском воеводстве в 1921-1933 гг. аграрной реформы, в т.ч. комасации (хуторизации). Отмечается источниковедческая ценность фонда, приводятся сведения из его истории.

Гриб Антон Валерьевич, архивист отдела информационно-поисковых систем НИАБ.

«Самоуправление Дисны после отмены магдебургского права в 1776 г.».

Впервые публикуются четыре документа из фонда НИАБ «Дисненский магистрат», свидетельствующие об особенностях самоуправления Дисны во второй половине XVIII в. Документы, внесенные в актовую книгу в 1776, 1786 (два), 1788 гг. определяют основные механизмы деятельности городских властей после отмены Магдебургского права в городе.

Гривенев Александр Леонидович, ведущий научный сотрудник отдела информационно-поисковых систем НИАБ.

«Архив Витебского Троицкого Маркового монастыря».

Приводятся перечень и краткая характеристика содержания тех документов, которые находились в архиве Витебского Троицкого Маркового монастыря на момент 1875 г., а сейчас хранятся в фондах НИАБ и представляют особый интерес для реконструкции истории монастыря в XVII–XVIII вв.

Его же: «Церкви Витебского Троицкого Маркового монастыря».

На основе документов НИАБ приводятся важные сведения из истории четырех церквей Витебского Троицкого Маркового монастыря (от момента основания до начала XX в.).

Жумарь Сергей Владимирович, кандидат исторических наук, заместитель директора Белорусского научно-исследовательского института документоведения и архивного дела.

«Переплет архивных дел как объект описания, учета и исследования».

Впервые в белорусской историографии внимание обращается на аутентичный переплет архивных дел с документами XVI–XIX вв., который стоит считать самостоятельной историко-культурной ценностью. Отмечается перспективность работы над описанием и учетом переплетов, что может способствовать формированию системы новых исторических знаний.

Латушкин Андрей Николаевич, кандидат исторических наук, доцент кафедры источниковедения исторического факультета БГУ.

«Архивисты Несвижского архива Радзивиллов XVII - первой половины XIX в.» (Часть IV, буквы М - Р).

Представлены биограммы 13 архивистов Несвижского архива XVII – первой половины XIX в., среди которых наибольшее внимание уделено Николаю Малиновскому.

Лашкевич Александр Александрович, кандидат исторических наук, ведущий научный сотрудник отдела древних актов НИАБ.

«Некоторые страницы деятельности военной контрразведки Виленского военного округа накануне и во время Первой мировой войны (по документам НИАБ)».

На основании дел архивного фонда НИАБ «Витебское губернское жандармское управление» впервые делается попытка определить некоторые направления деятельности военной контрразведки Виленского военного округа. В приложении публикуется сводка агентурных сведений по контрразведке за 1912 г.

Его же: «Железнодорожная жандармерия во второй половине XIX – начале XX в. (по документам НИАБ)».

Используя материалы четырех архивных фондов НИАБ за 1868–1915 гг., автор попытался выделить основные направления и задачи деятельности железнодорожной жандармерии на территории Беларуси, ее связь с другими полицейскими структурами. Публикуются три документа за 1886, 1899, 1902 гг., характеризующие ее деятельность. Особый интерес представляет составленное в 1899 г. описание внешности Ф.Э. Дзержинского.

Литвин Алексей Михайлович, доктор исторических наук, профессор, заведующий отделом военной истории Института истории НАН Беларуси.

«Черный март: Памяти первой учительницы – А.Н. Гесь».

Воспоминания автора о педагогической деятельности историка и архивиста Александры Николаевны Гесь (1940–2011) в Семигоститской средней школе (1958–1962 гг.).

Ляховский Владимир Викторович, кандидат исторических наук, доцент факультета международных отношений БГУ.

«Памяти Александры Гесь».

Освещаются факты из научной деятельности А.Н. Гесь, исследователя в области белорусистики, редактора и составителя многих научных сборников, в т.ч. «Архивариуса».

Можейко Анна Николаевна, магистр исторических наук, ведущий научный сотрудник отдела публикации документов НИАБ.

«Архивное дело в Великобритании: история и современность».

Проводится обзор истории развития архивной системы Великобритании. Определяются основные направления деятельности архивов на современном этапе. Освещается значение архивов и профессии архивиста в общественном мнении страны.

Ее же: «Ян де Крайно Краинский, Карл II и английская помощь протестантам Великого княжества Литовского».

В статье исследуются два англоязычных издания, которые увидели свет в Лондоне в 1661 г., – брошюра Яна Краинского, посвященная состоянию протестантской церкви в ВКЛ в середине XVII в., и королевский патент, выданный ему Карлом II. На примере упомянутых исторических источников рассматриваются малоизвестные факты религиозных взаимосвязей между ВКЛ и Англией.

Ее же информация об: Nagielski, M. The Decline of the Traditional Polish Warfare in the Period of the Great Northern War. / M. Nagielski. - Warszawa: Akme. Studia Historica, 2010. - 55 с.

Рассматривается англоязычное издание доктора истории, профессора исторического института Варшавского университета М. Нагельского о состоянии войск Речи Посполитой в период Северной войны, изученном на основании документов фондов Главного архива древних актов (Варшава), Центрального государственного исторического архива Украины (Львов), библиотеки князей Чарторыйских. Отмечаются вклад автора в тему исследования и недостатки работы.

Нестерович Юрий Владимирович, кандидат исторических наук, старший научный сотрудник отдела археографии БелНИИДАД.

«Понятие технотронного документа, технотронного исторического источника, технотронного архивного документа».

Сформулированы определения терминов «технотронный документ», «технотронный исторический источник» и «технотронный архивный

документ», объясняются различия между ними, а также рассматривается проблема их применения.

Его же: «Логико-семантический подход к определению количества семантической информации применительно к археографической публикации».

В статье сделана попытка обосновать преимущество использования логико-семантического подхода в выявлении количества семантической информации в археографической публикации. Рассматриваются различные подходы к выявлению количества информации, определяются основные недостатки каждого из них по сравнению с логико-семантическим подходом.

Никитенко Ольга Михайловна, архивист отдела публикации документов НИАБ.

«Иосиф Денисов – архивариус Могилевского окружного суда».

На основании формулярного списка составлена биограмма канцелярского чиновника И.Д. Денисова, который в 1913, 1915–1918 гг. исполнял обязанности архивариуса Могилевского окружного суда.

Полторжицкая Надежда Николаевна, магистр исторических наук, аспирантка Института истории НАН Беларуси, ведущий научный сотрудник отдела древних актов НИАБ.

«К вопросу о судьбе актовых книг Менского магистрата XVII в.».

Описываются три актовые книги из фонда Минского магистрата НИАБ, исследуется вопрос сохранности документов, созданных в канцелярии указанного учреждения в XVII в.

Савицкий Мариуш, доктор истории Опольского университета (г. Ополе, Польша).

«Артиллерия и смоленский цейхгауз (1654 г.)».

По документам, хранящимся в библиотеке Академии наук Литвы в Вильнюсе, впервые анализируется состав арсенала в начале войны Речи Посполитой с Московским государством (1654 г.).

Снапковский Юрий Николаевич, главный архивист отдела публикации документов НИАБ.

«Могилевская губернская тюрьма периода немецкой оккупации Могилева (1918 г.) в документах НИАБ».

Публикуются восемь документов периода немецкой оккупации Могилева (1918 г.), в которых отражено состояние Могилевской губернской тюрьмы, а также прослеживаются механизмы взаимодействия немецкого командования с городской управой в области тюремной политики. Вводная часть статьи содержит историческую справку о Могилевской тюрьме, биографические сведения о ее последнем начальнике периода

империи Н.Г. Палумбо, характеристику пенитенциарной системы 1917 – 1918 гг. и условий возникновения публикуемых документов.

Его же: «Прошение губернатору в стихах (1883 г.)».

Приводится текст прошения зрителя Быховской городской тюрьмы Ф.И. Юноша-Гзовского от 25 марта 1883 г., поданного на имя могилевского губернатора А.С. Дембовецкого в стихотворной форме, неординарной для официального делопроизводства. Определяется источниковедческая ценность документа, освещаются обстоятельства его появления.

Врублевский Вадим Валерьевич, аспирант кафедры источниковедения исторического факультета БГУ, ведущий научный сотрудник отдела публикации документов НИАБ.

«Инвентарь имения Святой Двор Новогрудского воеводства за 1756 г.».

Рассматривается один из инвентарей радзивилловского владения Святой Двор. Три устава жителям имения, которые регламентировали особенности хозяйственной деятельности местечковцев, крестьян и земян, приведены в оригинале на польском языке с переводом автора на белорусский язык.

Его же: «Архивисты Минского дворянского депутатского собрания (часть II, буквы Г - С)».

Приведено 15 биограмм чиновников канцелярии Минского ДДС на буквы Г – С, составленных по формулярным спискам и дополнительным источникам. Публикуются новые сведения из биографии известного минского коллекционера, археолога и краеведа, секретаря канцелярии Минского ДДС Михаила Гаусмана.

Его же информация об: Рабинович, Э. Фамилии, основы родословных евреев Минской губернии в XVIII - начале XX века. Книга первая - Минск, 2010. - 281 с.

Рассматривается первая книга издания, посвященного генеалогии и антропоники еврейских семей городов и местечек Минской губернии. Анализируются методы исследования, использованные автором, классификация еврейских фамилий и первоисточники, на основании которых была подготовлена работа.

В соавторстве с Яцкевичем Д.Л. (см. ниже). «Материалы к биографии и библиографии трудов А.Н. Гесь».

Приводятся материалы к биографии А.Н. Гесь и библиографии ее трудов. Представлен перечень ее научных и публицистических статей и изданий, подготовленных в соавторстве и в качестве редактора.

Титов Анатолий Кириллович, историк, член Союза писателей Беларуси.

«Могилевские цехи в XVI - XVIII вв.».

Статья посвящена истории девятнадцати известных на сегодняшний день профессиональных цеховых объединений (братств), существовавших в Могилеве в XVI–XVIII вв. На основании «Историко-юридических материалов», а также коллекции микрофильмов (НИАБ) раскрывается процесс создания и утверждения могилевских цехов постановлениями магистрата и королевскими привилегиями.

Чернявский Федор Викторович, историк.

«К жизнеописанию Мартина Казимира Володковича, писаря земского минского в 1689 - 1701 гг.».

Исследуются факты биографии, семейно-родственные связи и имущественное положение общественно-политического деятеля, писаря земского менского Мартина Казимира Володковича. На примере его жизнедеятельности освещаются процессы социально-экономической и политической жизни Речи Посполитой XVII в.

Шаланда Алексей Иванович, кандидат исторических наук, заведующий сектором геральдики и нумизматики отдела специальных исторических дисциплин и информационно-аналитической работы НАН РБ.

«К вопросу участия жемойтов в битве под Грюнвальдом 1410 г.: геральдический аспект».

Автор с учетом геральдических атрибутов пробует определить расположение и роль жемойтских полков в Грюнвальдской битве.

Шупляк Галина Владимировна, главный архивист отдела публикации документов НИАБ.

«Из истории создания учреждений связи в Могилевской губернии (конец XVIII – начало XX вв.)».

На основании различных материалов и документов (в т.ч. НИАБ) прослеживается процесс становления и развития учреждений связи в Могилевской губернии (1772–1917 гг.).

Яцкевич Дмитрий Леонтьевич, заведующий отделом публикации документов НИАБ.

«Родословная Александра Юноша-Гзовского герба «Юноша».

По документам фонда Минского ДДС (НИАБ), других источников и литературы исследуется родословная писателя, журналиста, издателя Александра Юноша-Гзовского, уроженца имения Борхов Гомельского уезда Могилевской губернии.

Summary

Vishneuski Illia Aliakseyevich, Master student, St. Cyril and St. Methodius Institute of Theology, BSU.

The Archives of the Renovated Church of Belarus (1922–1935).

Grounded in source materials from the National Historical Archives of Belarus and State Archives in the Autonomous Republic of Crimea, the article explores the history and the peculiarities of archives management in the Renovated Church of Belarus (the history of the archives, types of archival materials, document appraisals, and basic principles of the arrangement of archival volumes). The author also makes a judgment about the state of preservation of the archives of the Belarusian Renovated Church.

His information of: The Russian Orthodox Church during the Great Patriotic War. 1941–1945. A collection of Documents / Ed. by O. Yu. Vasilyeva, I. I. Kudriavtsev, L. A. Lykov.

This is a information of the collection of the documents that throws light on the history of the Russian Orthodox Church during the Great Patriotic War. The author of the information points out the merits and demerits of the publication, ascertains its value for researching the problems, concerning the state and the activities of the Orthodox Church of Belarus in 1941–1945.

Halubovich Alla Kupriyanauna, Director of the National Historical Archives of Belarus.

The History of the Stetskevich-Cheboganov Family as Examination of the History of the Nation.

The article delineates the outcome of the genealogical investigations made by the amateur genealogist Anatol Vasilyevich Statskevich-Chabahanau, whose study is dedicated to his own lineages. The significance of his investigations for genealogy and history is revealed.

Garmatny Vital Piatrovich, master degree in History, PhD student, History Department, BSU.

The Materials of the Collection «Polesie District land council» regarding the regrouping of land in the Polesye Voivodeship in 1921–1933 (according to the documents of NHAB).

The purpose of the study is to examine the archival collection «Polesie District land council» in the National Archives of the Brest Region. The author defines the peculiarities of the establishment and performing of the mentioned institution, which controlled the agrarian reform, including land regrouping, conducted by the Polish authorities in 1921–1933. The author provides some information about the history of this archival collection and assesses the significance of its documents as historical sources.

Gryb Anton Valeryevich, Archivist, the Department of Information Retrieval Systems, NHAB.

Disna Self-Government after the Abolishment of the Magdeburg Law.

The article introduces four documents from the collection “Disna Magistrate” which bear testimony that in the second half of the XVIIIth Disna self-

government had some unique peculiarities. The documents, registered in the statute books of 1776, 1786 (two documents), 1788, reveal the main directions of the town authorities' governing after the abolishment of the Magdeburg law.

Gryvianiou Aliaksandr Leanidavich, Leading Researcher, the Department of Information Retrieval Systems, NHAB.

The Archives of the Vitebsky Trayetsky Friary.

The article provides a brief survey of the documents, which were kept in the archives of the Vitsebsky Trayetsky Markau Friary in 1875, and are now hold at the National Historical Archives of Belarus. These documents are of great significance for the reconstruction of the history of the Friary in XVII–XVIII centuries.

His: *The Churches of the Vitebsky Trayetsky Friary.*

On the basis of the documents of the Vitebsky Trayetsky Friary, the author gives a historical overview of the existence of the four churches of the Vitebsky Trayetsky Markau Friary, from the time of their foundation until the twentieth century.

Zhumar Siarhei Uladzimiravich, PHD, Vice-Director of the Belarusian Archival Science and Records Management Research Institute.

The Cover of Archival Volumes as a Subject of Description, Appraisal and Investigation.

For the first time in the Belarusian historiography the author pays attention to the authentic cover of archival volumes, containing documents of the XVI–XIX centuries, as an object of immense historical value. The author ascertains the prospects of describing and appraising volume covers for the development of a new system of historical knowledge.

Latushkin Andrei Mikalayeovich, PHD, Associate Professor, History Department, BSU.

Archivists of the Nesvizh Radzivill Archives, c. XVII – the first half of XIX (Part IV, Letters M-P).

The article includes 13 short biographies of the archivists of the Nesvizh archives, among whom the main attention is paid to Mikalai Malinouski.

Lashkevich Aliaksandr Aliaksandravich, PHD, Leading Researcher, the Department of Ancient Acts, NHAB.

A Few Remarks on the Activities of the War Counter-Intelligence Service in the Vilno Military Region on the Eve and during WWI (according to the documents of NHAB).

On the basis of the examination of archival records the author attempts to trace the main directions of the counter intelligence services' activities in the Vilno military region. In addition, the 1912 intelligence bulletin is provided.

His: *Railway Police in the Second Half of the Nineteenth and Early Twentieth Century (according to the documents of NHAB).*

Using the records from the collections of NHAB (1868 – 1915), the author intends to define the main objectives and directions of the activities of the railway police on the territory of Belarus and its connections with other police organizations. Three published documents of 1886, 1899, 1902 describe the peculiarities of its activities. The description of Dziarzhynski's appearance, contained in one of them, is of considerable interest.

Litvin Aliaksey Mikhailavich, PHD, Professor, the Director of War History Department, the Institute of History, the National Academy of Sciences of Belarus (AS).

Mourning March: in Memory of A. M. Ges, the First Teacher.

The article contained the memories of the author about teaching experience of the historian and archivist Aliaksandra Mikalayeuna Ges (1940–2011), who, at the beginning of her career, was a teacher in Semigostsitskaya Secondary School in 1958–1962.

Liakhouski Uladzimir Viktaravich, PHD, Associate Professor, the Department of International Relations, BSU.

A Tribute to the late Alexandra Ges.

The article draws attention to some aspects of research activities, carried out by the historian and archivist A. M. Ges who was an expert in Belarusian studies, as well as an editor of many reference publications, including «Archivarius».

Mazheika Hanna Mikalayeuna, MA in History, Leading Researcher, the Department of the Document Publication, NHAB.

Archives in Great Britain: History and Modernity.

The article gives an overview of the history of archives in Great Britain, spells out the scope and direction of archival activities nowadays and points up the intellectual place of archives and archivists in British society.

Hers: *Jan de Kraino Krainsky, Charles II and English Aid to the Protestants of the Grand Duchy of Lithuania.*

The author examines two English publications, which appeared in London in 1661, – a tract by Jan de Kraino Krainsky, dealing with the state of the Protestant Church of the Grand Duchy of Lithuania, and the letters patent, issued by Charles II. Both these sources shed light on some aspects of such an obscure problem as religious connections between the Grand Duchy of Lithuania and England.

Her information of: *Nagielski, M. The Decline of the Traditional Polish Warfare in the Period of the Great Northern War.*

The information is devoted to an essay by Professor M. Nagielski (History Institute, the University of Warsaw), published in English. The essay on the

state of the Polish army is written on the basis of archival records from the Archives of Ancient Acts (AGAD, Warsaw), the Central State Historical Archives of Ukraine (Lviv), the Princes Czartoryski library. The reviewer points out the main strengths and weaknesses of the essay.

Nestsiarovich Yuri Uladzimiravich, PHD, Senior Researcher, Archeography Department, Belarusian Archival Science and Records Management Research Institute.

The Concept of a Technotronic Document, Technotronic Historical Source, Technotronic Archival Document.

The article is devoted to the problem of using the terms of «technotronic document», «technotronic historical source» and «technotronic archival document». The author clears up the differences between these terms and reveals the links between the terms «technotronic document» and «the product of the activity with fixed information».

His: A Logic-Based Semantic Approach to the Determination of a Quantity of Semantic Information in relation to an Archeographic Publication.

The author aims to justify the use of a logic-based semantic approach to the determination of a quantity of semantic information in an archeographic publication. The author examines various approaches to the determination of a quantity of information and ascertains the main demerits of each of them in comparison with a logic-based approach.

Nikitsenka Volha Mikhailauna, Archivist, the Department of Document Publication, NHAB.

Joseph Denisov – an Archivist of the Mogiliov District Court.

Written on the basis of a service record, the article introduces a short biography of the stationary clerk I.Dz. Dzianisau, who acted as Deputy Archivist of the Mogiliov District Court.

Paltarzhyskaya Nadzeya Mikalayeuna, master degree in History; PHD student, the Institute of History; AS Leading Researcher (the Department of Ancient Acts, NHAB).

The problem of the Fate of the Statute Books of the Minsk Magistrate.

The article provides the description of three statute books from the collection «Minsk Magistrate» in NHAB. In the article the author examines the problem of the preservation of the documents, issued by the Stationary Office of the Minsk Magistrate in the XVII century.

Savitski Maryush, PHD, Opole University (Opole, Poland).

Artillery and Smolensk Arsenal (1654).

Based on the records, kept at the library of the Academy of Sciences of Lithuania, Vilnius, the author gives a quantitative analysis of the artillery and

arsenal, held in Smalensk in 1654 – the year that was marked with the beginning of the Russian – Polish war.

Snapkouski Yuryi Mikalayevich, Main Archivist, the Department of Document Publication, NHAB.

The Mogiliov Provincial Jail at the Time of the German Occupation of Mogiliov (1918) in Archival Records of NHAB.

The article introduces four documents of the time of the German occupation of Mogiliov (1918), concerning the state of the Mogiliov Provincial Jail, and traces the means of cooperation between the German military force chiefs and the town council in relation to prison policy. The introduction to the paper contains some information about the Mogiliov Jail, biographical information about its last chief N. G. Palumbo during the period of the Russian Empire, the characteristics of the penal system in 1917-1918 and the conditions under which the documents appeared.

His: *The Petition to the Governor in Verse.*

The article introduces the petition of 25 March 1883 to the Mogiliov Governor A. S. Dembovetskiy, filed by the warder of the Bykhau town prison F. I. Yunosha-Hzouski. The petition was presented in verse, which was an out of the ordinary form for official documentation in the XIX century. The author makes an attempt to define the significance of the document as a historical source and describes the circumstances of its creation.

Urubleuski Vadzim Valeryevich, PHD student, History Department, BSU; Leading Researcher, the Department of Document Publication, NHAB.

The Inventory of the «Sviaty Dvor» Estate in the Novogrudok Voivodeship for 1756.

In the article, the one of the inventories of the Radzivill estate is considered to be a source for the history of everyday life. Three rule charters for the inhabitants of the estate are published in Polish. The translation into the Belarusian language is added in.

His: *Archivists of the Minsk Gentry Deputy Assembly (part II).*

The article contains 15 short biographies of the clerks of the Minsk Gentry Deputy Assembly Stationary Office. The short biographies are drawn up on the basis of service records and additional sources. Some new facts form the biography of Mikhail Hausman, a well-known Minsk collector, archaeologist, ethnographer and a clerk of the Minsk Gentry Deputy Assembly Stationary Office, are included.

His information of: *Rabinovich E. Family Names, the Backbone of the Genealogy of the Jews in the Minsk Governorate in the XVIIIth- Early XXth Century.*

The information is devoted to the first book of the edition, dealing with the research into the genealogy and anthroponymics of the Jewish families that lived in the towns of the Minsk Governorate. The reviewer draws attention to the research methods, used by the author, and the classification of the primary sources, on the basis of which the research was carried out. The merits and demerits of both, the whole book and each part of it, are revealed.

With **Yatskevich Z. L.** (see below): *Materials for a Biography of A. M. Ges and a Bibliography of her Works.*

The article includes the materials for a biography of the historian and archivist A. Ges. It is an attempt to make up a full bibliography of her works. The list of her scholarly and non-research articles and the publications, edited by her, is provided.

Tsitou Anatol Kirylavich, a historian, Member of the Union of Belarusian Writers.

Magiliou Artisanal Guilds in c. XVI-XVIII.

The article is devoted to the history of the nowadays-known artisanal guilds, having existed in Magiliou over the XVI–XVIII cc. Based on «Historical and Legal Materials» and the collection of microfilms (NHAB) the author casts light on the process of establishing the artisanal guilds and receiving approval from the Magistrate and the King.

Charniauski Fiodar Viktaravich, a historian.

The Life of Martsin Kazimir Valadkovich, the Minsk Zemsky Clerk in 1689-1701.

The author examined the facts of the biography, genealogy and a property status of the statesman and zemsky clerk of the Grand Duchy of Lithuania Martsin Kazimir Valadkovich. Using the example of the life of this person the author aims to reveal the socio-economic and politic processes of life in Rzeczpospolita in XVII c.

Shalanda Aliaksey Ivanavich, PHD, the Head of the Section of Heraldry and Numismatics, the Department of Auxiliary Sciences of History and Informative and Analytical Work, AS RB.

The Problem of the Participation of Samogitians in the Battle of Grunwald in 1410: a Heraldic Aspect.

The article aims to investigate the problem of Samogitians participation in the battle of Grunwald. With the help of Heraldic knowledge the author defines the location of Samogitian regiments and their role in the battle.

Shupliak Halina Uladzimirauna, Main Archivist, the Department of Document Publication.

The History of Establishing the Communication Services in the Mogiliov Governorate.

Grounded in various source materials, including the records from NHAB, the article explores the process of the establishment and development of the communication services in the Mogiliov governorate (1772–1917).

Yatskevich Zmitser Liavontsyevich, Head of the Department of Document Publication, NHAB.

The Ancestry of Aliaksandr Yunosha-Hzouski of «Yunosha» Coat of Arms.

On the basis of the records of the collection «Minsk Gentry Deputy Assembly» and other primary and secondary sources the author traces the ancestry of the writer, journalist and publisher Aleksandr Yunosha-Hzouski, a native of Borhau estate in the Gomel county of the Mogiliov Governorate.

ЗМЕСТ

I. АРХІВАЗНАЎСТВА

1. *И.А. Вишневский.* АРХИВЫ ОБНОВЛЕНЧЕСКИХ УЧРЕЖДЕНИЙ БЕЛАРУСИ (1922 – 1935 гг.)
2. *А.Л. Грывянёў.* АРХІЎ ВІЦЕБСКАГА ТРАЕЦКАГА МАРКАВА МАНАСТЫРА
3. *С.В. Жумарь.* ПЕРЕПЛЕТ АРХИВНЫХ ДЕЛ КАК ОБЪЕКТ ОПИСАНИЯ, УЧЕТА И ИССЛЕДОВАНИЯ
4. *А.Н. Можейко.* АРХИВНОЕ ДЕЛО В ВЕЛИКОБРИТАНИИ: ИСТОРИЯ И СОВРЕМЕННОСТЬ
5. *Ю.В. Нестерович.* ПОНЯТИЕ ТЕХНОТРОННОГО ДОКУМЕНТА, ТЕХНОТРОННОГО ИСТОРИЧЕСКОГО ИСТОЧНИКА, ТЕХНОТРОННОГО АРХИВНОГО ДОКУМЕНТА

II. ПУБЛІКАЦЫЯ І АРХЕАГРАФІЧНАЯ АПРАЦОЎКА АРХІЎНЫХ ДАКУМЕНТАЎ

6. *А.В. Грыб.* САМАКІРАВАННЕ ДЗІСНЫ ПАСЛЯ АДМЭНЫ МАГДЭБУРГСКАГА ПРАВА Ў 1776 г.
7. *А.А. Лашкевіч.* ЧЫГУНАЧНАЯ ЖАНДАРМЕРЫЯ Ў ДРУГОЙ ПАЛОВЕ ХІХ – ПАЧАТКУ ХХ ст. (ПА ДАКУМЕНТАХ НГАБ)
8. *Ю.В. Нестерович.* ЛОГИКО-СЕМАНТИЧЕСКИЙ ПОДХОД К ОПРЕДЕЛЕНИЮ КОЛИЧЕСТВА СЕМАНТИЧЕСКОЙ ИНФОРМАЦИИ ПРИМЕНИТЕЛЬНО К АРХЕОГРАФИЧЕСКОЙ ПУБЛИКАЦИИ
9. *Ю.Н. Снапковский.* МОГИЛЕВСКАЯ ГУБЕРНСКАЯ ТЮРЬМА ПЕРИОДА НЕМЕЦКОЙ ОККУПАЦИИ МОГИЛЕВА (1918 г.) В ДОКУМЕНТАХ НИАБ
10. *Ю.Н. Снапковский.* ПРОШЕНИЕ ГУБЕРНАТОРУ В СТИХАХ (1883 г.)
11. *В.В. Урублеўскі.* ІНВЕНТАР МАЁНТКА СВЯТЫ ДВОР НАВАГРАДСКАГА ВАЯВОДСТВА ЗА 1756 г.

III. КРЫНІЦАЗНАЎСТВА

12. *В.П. Гарматны.* МАТЭРЫЯЛЫ ФОНДУ ПАЛЕСКАЙ АКРУГОВАЙ ЗЯМЕЛЬНАЙ УПРАВЫ ПА ПРАВЯДЗЕННІ КАМАСАЦЫІ НА ТЭРЫТОРЫІ ПАЛЕСКАГА ВАЯВОДСТВА Ў 1921-1933 гг. (ПА ДАКУМЕНТАХ ДАБВ)
13. *А.Л. Грывянёў.* ЦЭРКВЫ ВІЦЕБСКАГА ТРАЕЦКАГА МАРКАВА МАНАСТЫРА

14. *А.А. Лашкевіч.* НЕКАТОРЫЯ СТАРОНКІ ДЗЕЙНАСЦІ ВАЙСКОВАЙ КОНТРАРАЗВЕДКІ ВІЛЕНСКАЙ ВАЕННАЙ АКРУГІ НАПЯРЭДАДНІ І Ё ЧАС ПЕРШАЙ СУСВЕТНАЙ ВАЙНЫ (ПА ДАКУМЕНТАХ НГАБ)
15. *А.Н. Можейко.* ЯН ДЕ КРАЙНО КРАЙНСКИЙ, КАРЛ II И АНГЛИЙСКАЯ ПОМОЩЬ ПРОТЕСТАНТАМ ВКЛ
16. *Н.М. Палтаржыцкая.* ДА ПЫТАННЯ АБ ЛЁСЕ АКТАВЫХ КНІГ МЕНСКАГА МАГІСТРАТА XVII ст.
17. *М. Савіцкі.* АРТЫЛЕРЫЯ І СМАЛЕНСКІ ЦЭЙХГАЎЗ (1654 г.)
18. *А.К. Цітоў.* МАГІЛЁЎСКІЯ ЦЭХІ Ё XVI – XVIII стст.
19. *Ф.В. Чарняўскі.* ДА ЖЫЦЦЯПІСУ МАРЦІНА КАЗІМІРА ВАЛАДКОВІЧА, ПІСАРА ЗЕМСКАГА МЕНСКАГА Ё 1689 – 1701 гг.
20. *Г.В. Шупляк.* ИЗ ИСТОРИИ СОЗДАНИЯ УЧРЕЖДЕНИЙ СВЯЗИ В МОГИЛЕВСКОЙ ГУБЕРНИИ (КОНЕЦ XVIII – НАЧАЛО XX вв.)

IV. ГЕНЕАЛОГІЯ І ГЕРАЛЬДЫКА

21. *А.І. Шаланда.* ДА ПЫТАННЯ ЁДЗЕЛУ ЖАМОЙТАЎ У БІТВЕ ПАД ГРУНВАЛЬДАМ 1410 г.: ГЕРАЛЬДЫЧНЫ АСПЕКТ
22. *З.Л. Яцкевіч.* РАДАВОД АЛЯКСАНДРА ЮНОШЫ-ГЗОЎСКАГА ГЕРБА «ЮНОША»

V. ПОСТАЦІ АРХІВІСТАЎ

23. *А.М. Латушкін.* АРХІВІСТЫ НЯСВІЖСКАГА АРХІВА РАДЗІВІЛАЎ XVII – ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX ст. (частка IV, літары М – Р)
24. *У.В. Ляхоўскі.* ПАМЯЦІ АЛЯКСАНДРЫ ГЕСЬ
25. *О.М. Никитенко.* ИОСИФ ДЕНИСОВ – АРХИВАРИУС МОГИЛЕВСКОГО ОКРУЖНОГО СУДА
26. *В.В. Урублеўскі.* АРХІВІСТЫ МІНСКАГА ДВАРАНСКАГА ДЭПУТАЦКАГА СХОДУ (частка II, літары Г – З)

VI. ХРОНІКА І БІБЛІЯГРАФІЯ

27. *А.К. Голубович.* История рода Стецкевичей-Чебогановых – познание истории народа.
28. *А.М. Літвін.* Чорны сакавік: Памяці першай настаўніцы – А.М. Гесь.
29. *В.В. Урублеўскі, З.Л. Яцкевіч.* Матэрыялы да біяграфіі і бібліяграфіі прац А.М. Гесь
30. Рабинович, Э. Фамилии, основы родословных евреев Минской губернии в XVIII – начале XX века. Книга 1. – Минск, 2010. – 281 с. (*В.В. Урублеўскі*)
31. Русская Православная Церковь в годы Великой Отечественной войны. 1941-1945 гг. Сборник документов / Сост.: О.Ю. Васильева, И.И. Кудрявцев, Л.А. Лыкова. М.: Изд-во Крутицкого патриаршего подворья, 2009. – 765 с. (*І.А. Вішнеўскі*)
32. Nagielski, M. The Decline of the Traditional Polish Warfare in the Period of the Great Northern War. / M. Nagielski. – Warszawa : Akme. Studia Historica, 2010. – 55 с. (*А.Н. Можейко*)

РЭЗІЮМЭ

SUMMARY

ПРАВІЛЫ ДЛЯ АЎТАРАЎ «АРХІВАРЫУСА»

За правільнасць зместу, цытат і спасылак у артыкулах адказнасць нясуць аўтары.

CONTENTS

I. Archival Science

1. *I. A. Vishnevskiy*. The Archives of the Renovated Church of Belarus (1922-1935)
2. *A.L. Gryvianiou*. The Archives of the Vitebsky Trayetsky Friary
3. *S.V. Zhumar*. The Binding of Archival Volumes as a Subject of Description, Arrangement and Investigation
4. *H. Mazheika*. Archives in Great Britain: History and Modernity
5. *Yu.V. Nesterovich*. The Concept of a Technotronic Document, Technotronic Historical Source, Technotronic Archival Document

II. The Publication and Processing of Archival Records

6. *A. V. Gryb*. Disna Self-Government after the Abolishment of the Magdeburg Law
7. *A. A. Lashkevich*. Railway Police in the Second Half of the Nineteenth and Early Twentieth Century (according to the documents of NHAB)
8. *Yu.V. Nesterovich*. A Logic-Based Semantic Approach to the Determination of a Quantity of Semantic Information in relation to an Archeographic Publication.
9. *Yu. N. Snapkovskiy*. The Mogiliov Provincial Jail at the Time of the German Occupation of Mogiliov (1918) in Archival Records of NHAB
10. *Yu. N. Snapkovskiy*. The Petition to the Governor in Verse
11. *V. V. Urubleuski*. The Inventory of the «Sviaty Dvor» Estate in Novogrudok Voivodeship for 1756

III. Source Studies

12. *V. P. Garmatny*. The Materials of the Collection «Polesie District council land» regarding the regrouping of land in the Polesye Voivodeship in 1921-1933 (according to the documents of NHAB)
13. *A.L. Gryvianiou*. The Churches of the Vitebsky Trayetsky Friary
14. *A. A. Lashkevich*. A Few Remarks on the Activities of the War Counter-Intelligence Service in the Vilno Military Region on the Eve and during WWI (according to the documents of NHAB)
15. *H. Mazheika*. Jan de Kraino Krainsky, Charles II and English Aid to the Protestants of the Grand Duchy of Lithuania
16. *N. M. Paltarzytskaya*. The problem of the Fate of the Statute Books of the Minsk Magistrate
17. *M. Savitski*. Artillery and Smolensk Arsenal (1654)
18. *A. K. Tsitou*. Magiliov Artisanal Guilds in c. XVI-XVIII
19. *F. V. Charniauski*. The Life of Martsin Kazimir Valadkovich, the Minsk Zemsky Clerk in 1689-1701
20. *G. V. Shupliak*. The History of Establishing the Communication Services in the Mogiliov Governorate

IV. Genealogy and Heraldry

21. *A. I. Shalanda*. The Problem of the Participation of Samogitians in the Battle of Grunwald in 1410: a Heraldic Aspect
22. *Z. L. Yatskevich*. The Ancestry of Aliaksandar Yunosha-Hzouski of «Yunosha» Coat of Arms

V. Personalities of Archivists

23. *A. M. Latushkin*. Archivists of the Nesvizh Radzivill Archives (XVII – the first half XIX c.) (part IV)
24. *U. V. Liakhouski*. A Tribute to the late Alexandra Ges.
25. *O. M. Nikitsenko*. Joseph Denisov – an Archivist of the Mogiliov District Court.
26. *V. V. Urubleuski*. Archivists of the Minsk Gentry Deputy Assembly (part II)

VI. Chronicles and Bibliography

27. *A. K. Halubovich*. The History of the Stetskevich-Cheboganov Family as Examination of the History of the Nation.
28. *A. M. Litvin*. Mourning March: in Memory of A. M. Ges, the First Teacher
29. *V. V. Urubleuski, Z. M. Yatskevich*. Materials for a Biography of A. M. Ges and a Bibliography of her Works
30. Rabinovich E. Family Names, the Backbone of the Genealogy of the Jews in the Minsk Governorate in the XVIIIth - Early XXth Century (*V. V. Urubleuski*)
31. The Russian Orthodox Church during the Great Patriotic War. 1941-1945. A collection of Documents / Ed. by O. Yu. Vasilyeva, I. I. Kudriavtsev, L. A. Lykov (*I. A. Vishneuski*)
32. Nagielski, M. The Decline of the Traditional Polish Warfare in the Period of the Great Northern War (*H. Mazheika*)

Summary

The rules for authors of the «Archivaryus»

The authors are responsible for the correctness of the information provided as well as for quotation and reference accuracy.

Архіварыус: зб. навук. паведамл. і арт. Вып. 9 / рэдкал.:
А 87 Ю.М. Бохан [і інш.]. – Мінск: НГАБ, 2011. – 264 с. –
(Серыя «Гісторыя, архівазнаўства, крыніцазнаўства»)

Нацыянальным гістарычным архівам Беларусі падрыхтаваны дзявяты выпуск штогодніка «Архіварыус». На яго старонках асвятляецца шырокае кола пытанняў па гісторыі, архівазнаўстве, археаграфіі, крыніцазнаўстве і іншых спецыяльных гістарычных дысцыплінах. Публікуюцца дакументы па сярэдневяковай, новай і найноўшай гісторыі Беларусі, агляды архіўных фондаў і біяграмы беларускіх архівістаў. У навуковы ўжытак уводзіцца шэраг новых, раней невядомых дакументаў і фактаў.

Прызначаецца архівістам, гісторыкам, крэйзнаўцам і ўсім, хто цікавіцца старонкамі мінулага Беларусі.

УДК [930.22+94(476)«15/19»(082)]
ББК 79.3(Бел)+63.3(4Бел)41